

Anchor Pain Expeller. Trga-
onemoglost in druge pritikli-
ridejo nakrat — in to je pri-
oček, 25c in 50c.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslavanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.Narodnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za
pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.Oglasi po dogovoru. Pri spreminjanju cene
je poleg novega naznaka tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Joe Jenih, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Mladic, Treasurer.SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,
\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries,
\$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

537 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

PROTIREVOLUCIJA V TUR-
CIJI.

Ko so Mladoturki z nekrvavo revolucijo prisilili sultana Abdul Hamida, da je pripoznal in prisegel na ustavo Turčije, je ves zapadni takozvani kulturni svet hvalil Mladoturke, da so brez krvavitve dosegli preobrat v Turčiji.

Mladoturki s svojim činom niso pokazali in izvršili nič novega. Še vselej in povsod najdemo v zgodovini, da so ljudje naprednih načel bili plemeniti sre, da pri državnih prekucijah in preobratih niso nikdar želeli, da bi se take prekucije in preobrat krstili s potoki človeške krvi. Ljudje, privrženci napredka in razvoja v prid eni državi ali pa vsemu človeštvu so vedno in povsod od pamtveka sem nasprotovali, da se preporod ali preobrat države, naroda ali vsega ljudstva vrši v znamenju človeške krvi, ker vpravi ti ljudje vedo ceniti človeško življenje kot najvišji zaklad za državo ali pa za človeško družbo.

Kedarkoli so revolucionarji segli po orožju, so jih do tega prisilili nazadnjaki — protirevolucionarji. Ljudje nizkih, sebičnih načel, spekulacije na človeško neumnost s svojimi surovimi, krvavimi in zverskimi čini. Revolucionarji so prelivali kri, a le v samobrambi napram bestialni protirevoluciji, kateri so bili in so še danes vodje taki ljudje, ki sklicujejo se na "podedovane pravice", hočejo živeti v brezdelju na račun produktivnih slojev, ki so stebri vsaki državi ali človeški družbi.

Protirevolucionarji — nazadnjaki — smatrajo misel, ki bi imela olajšati življensko breme ljudstvu v eni državi ali pa vsemu ljudstvu na svetu, za zločin, ktere ga je treba kaznovati s smrtjo ali pa z dosmrtno ječo.

Za napredak človeštva so umrli Sokrat, Krist, Hus, Giordano Bruno, Galilej, Matija Gubec, Lincoln, Spies in na tisoče drugih plemenitih ljudi. Nazadnjaki so jih dali pomoriti po svojih krvavih ali so pa najeli zavratne morilce, da so izvršili njih povelja.

To je stara pesen, ki se ponavlja v zgodovini. Nazadnjaški morileci so oboroženi organizirani in strahopetni; njih žrtve pa neoborožene, plemenite in junaške.

In to zopet gledamo v turški protirevoluciji. Ko so Mladoturki zmagali z nekrvavo revolucijo, vrgli ob tla stari absolutistični sistem, se niso maščevali za prežete krivice in odpustili so vsem. Sultan je slovesno prisegel, da bo čuval in branil ustavo.

Turčija je pričela oživljati. Pod novim zistemom je pričelo kliti politično življenje; delavci so se pričeli organizirati politično in gospodarsko, ustanovila se je tudi delavska-socialistična stranka in proglasili so versko svobodo, svobodo tiska, govora in združevanja. Ustanovil se je komitet za zvezo in napredok, ktere ga člani so bili poslanci in nesebični zaslužni možje vseh narodov in ver, ki so imeli eno samo veliko željo: različnim narodom raznih ver v Turčiji zagotoviti miren napredok in razvoj.

Ali komaj se je sultan malo oddahnil, odkar mu je ustavni strah prešinil njegove stare kosti in od opiatov oamljene možgane, že je študiral, kako bi prelomil svojo slovesno prisego. Zvršil ni nič novega; potuhnil se je, kot so se

pred njim potuhnil drugi titani, o katerih nam pripoveduje zgodovina, ker mu je tekla voda v grlo, da se kasneje krvavo maščeje nad ljudmi, katerim je blagor vseh državljanov več, kot pa blagor ene same osebe, ki nima nobenih drugih zaslug za Turčijo, kot da se je rodila v sultanskem haremu.

Sultan se je zvezel s turškimi duhovniki in plemenitniki (pašami in begi), ki niso mogli pozabiti polnih loneev mesa iz za dobe absolutizma. Ko so se zarotniki smatrali za dovolj čvrste, dali so znamenje najetim in plačanim morilecem, da prično z delom, da pomore vplivne osebe komiteja za zvezo in napredok. Zelena sultanova vrvice se je prikazala v drugi podobi na dan.

Ali zelena sultanova vrvice je zgubila svojo čarovno moč. Umor na debelo ni šel tako od rok, kot sta določila sultan in gospodski druhal, ki se senči v njegovi milosti.

Umor Armencev na debelo v Adani, ki je imel namen služiti kot znamenje, da se prične s splošnim klanjem drugovercev in vzplamti mohamedanski verski fanatizem se je posrečil le v Adani, do evropskih mahomedancev pa to klanje na debelo ni imelo privlačne sile. Tudi program za umor vseh merodajnih oseb v komiteju za zvezo in napredok v Carigradu se ni izvršil tako, kot so pričakovali sultan in nazadnjaki. Protirevolucija je v začetku ponesrečila! To so uvideli tudi sultan in nazadnjaki; zato prisegajo zopet, da bodo čuvali ustavo. Komedija!

Umevno, da Mladoturki po tem izdajskem in bestialnem činu sultana in njegovih privržencev niso mogli držati križ svojih rok. V Saloniku se je pričela zbirati armada, ki ima marširati v Carigrad, da sultana in njegove krvivejše privržence pouči, kako je treba držati slovesne prisage. Bezojavka iz Salonika poroča, da so Mladoturki izrekli:

"Zmagali bomo, zasedli bomo Carigrad in pobesili najvišje in najnižje izdajalce na drevju nasproti parlamenta."

In če Mladoturki izvrše svojo grožnjo, kaj o neki izvršili s tem? Protirevoluciji so vrnilo šilo za ognjilo v prid napredku in razvoju!

Zavertnik Jože.

AVSTRIJSKO STROKOVNO GI-
BANJE V L. 1908.

Leto 1908. je bilo zelo revno glede na pomembne dogodke za avstrijsko strokovno gibanje. Začetnaja kriza je ohromovala akcijsko možnost, strokovna delavnost pa je stala vidno pod znaki depresije.

Kriza ni prišla v Avstrijo hitro in ne da bi se popreje ne slutila. Konjunktura ni bila tako pomembna kot v drugih industrijskih državah, zato ni bilo nazadovanje konjunkturalne enake padcu. Konjunktura je začela padati v prvi polovici l. 1908, ne hitro, polagoma ali nezadržno. Tudi ne pri vseh industrijskih panogah. N. pr. železarska, kovinarska in strojna industrija je vzdržala do konca 1908, ker je imela večja naročila za železnice. Nasproti temu pa je začela najpogrejša predilniška industrija, ki je doslej v konjunkturalni korakala na čelu.

Poročila o skrčevanju podjetij se gromadijo. Mase odpuščenih delavcev iz predilniških tovarnen se množe. Znatno izgubo dela je končno povzročil bojkot v Turčiji, ki je zlasti pogubno vplival na predilniško industrijo. Steklarska industrija in pa stavbiška stroka sta bila poleg predilniške industrije še najbolj prizadeti. Kriza se je zlasti proti koncu l. 1908. opazila. Danes moramo z gotovostjo računati, da bo l. 1909. še znatno poslabšalo konjunkturo.

Radi krize so trpele naše strokovne organizacije v vsakem oziru. Da je število članov še vedno ostalo tako visoko, je pripisati dejstvu, da se res naše strokovne organizacije trdne v vseh ozirih. Skupne organizacije so v tem tako neugodnem letu izgubile komaj 8.000 članov, in sicer je bilo valovanje tako-le: 25.000 jih je odstopilo, 17.000 pa pristopilo.

Ta izguba je sicer bridka, ali kdor pomisli na vse okolnosti, mora biti zadovoljen, da je sploh še tako ostalo.

Poglejmo samo poročila posameznih strokovnih organizacij, opazili bomo takoj eno, namreč: izvanredno visoke izdatke, zlasti

za brezposelne člane. Okrog 2.000.000 kron so izdale l. 1908. naše organizacije samo brezposelne podpore. Pol milijona več kakor l. 1907. Pri posameznih organizacijah znašajo izdatki za brezposelnost, za potovanje in potrebe članov trikrat več kot v prejšnjih letih.

Iz poročil posameznih strokovnih zvez je dalje razvidno, v katerih strokah se je kriza bolj, oziroma v katerih se je hujše občutila. Čim hujše je bila kriza, tem mučnejše je bilo za organizacije.

Zveza pekarskih pomočnikov je obdržala svoje članstvo, tudi finančni položaj je ostal enak. Unija rudarjev je pomnožila svoje vrste z 30.716 na 32.613. Izdatki za brezposelnost so pri nji neizmerno visoki. Centralno društvo podobarjev in livarjev ni izgubilo mnogo članov; Zveza pivovarških in sodavskih delavcev je celo celih 1000 članov na novo pridobila. Društvo knjigovozov pa je zelo trpelo vsled krize. Njegovi izdatki za brezposelne so grozno veliki. Zveza tiskarjev zaznamuje v l. 1908 dobo mirnega razvoja. 1000 novih članov je pridobila, in stanje premoženja se je pomnožilo za 40.000 kron. Občutna izguba je zadela delavstvo v kemični industriji, število članov je padlo od 20.027 na 18.620. Na podporah je zveza kemičnega delavstva izplačala 95.014 kron. Strokovno društvo krovecv je napredovalo.

Zveza strugarjev je pa bila po krizi prav zelo prizadeta, samo brezposelne podpore je izplačala 60.607,50 kron. Splošno strokovno in pravarstveno društvo železničarjev je doseglo v l. 1908 velike uspehe, zvišalo se je pa tudi število članov od 51.832 na 56.000. Malo društvoce brivskih pomočnikov tudi lepo napreduje. Osrednjo zvezo steklarskih delavcev je pa kriza na vso moč hudo zadela; prav obilo članov je odpadlo — a kljub temu se premoženje ni zmanjšalo. Člani so se pokazali zelo požrtvovalni. Zveza trgovskih in prometnih uslužbencev je napredovala. Kriza je prizadela največ — blagajni, članstvo jo je že še preneslo. Zveza lesnih delavcev je bila v l. 1908, zamotana v celo vrsto težkih bojev, ali kljub vsemu je pridobila 2000 novih članov. V l. 1907. je bilo v tej zvezi 7925 brezposelnih, ki so prejeli 130.940 kron podpore v l. 1908. pa jih je bilo brez dela — 9350, kojim se je izplačalo 210.400 kron. Zveza strojarjev je izgubila nad 400 članov; blagajna je bila tudi občutno prizadeta.

Lepo se je razvijala zveza poljskih in gozdskih delavcev. Zveza slikarjev in pleskarjev je obdržala dosedanje člane in pomnožila svoj imetek. Centralno društvo zidarjev je pa zelo trpelo. Izgubilo je skoro 4000 članov. Vzrok je, ker se je zelo malo zidalo. Tudi zveza kovinarjev je izgubila okrog 1000 članov. Konec 1907 jih je bilo 63.790, konec 1908 pa jih je ostalo 62.787! Premoženje pa se je približalo že milijonu kron!

Zveza kamnosekov je zvišala članstvo, prav tako Strokovna zveza tobačnih delavcev in delavk. Lep napredok je pokazala Unija opekarskih delavcev ter zveza tesarjev, ki je znatno pomnožila svoje člane.

I. t. d. i. t. d. Ni nam mogoče omenjati v tako kratkem poročilu vseh zvez, unij in društev. Na sploh se more le reči, da ni ravno najboljše, pa tudi slabo ne. Gotovo je, da bodo naše strokovne organizacije takoj znatno napredovale, ko pojenja kriza in nastopi le nekoliko ugodnejša konjunktura. Brez dvoma je, da kriza iz črna moči in opravičilo je povsem, če državna strokovna komisija poroča o l. 1908. sviri pred cepljenjem moči in sil.

Strokovno gibanje mora ostati enotno, ako hoče res doseči svoje namene.

"Rdeči Prapor"

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno
v hrvatsko-slovenski pekarniCuriš i Radaković
623 So. Throop Street
Vozi tudi na dom CHICAGO.Valentin Potisek
GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrežene pijače
inse priporoča rojakom za obilen obisk.
Postrežba točna in solidna.

VABILO NA MAJSKO SLAVNOST

ktero priredi

SLOVENSKI SOC. KLUB, štev. 4

V LA SALLE, ILL.

DNE 1. MAJA

to je na soboto večer

v prostorih sođr. Val. Potiska, 1237 Main Str.

Na programu bodo govori, petje in ples.
Za govornike je preskrbljeno od mednar. stranke v Chicago.

Začetek točno ob 8. uri zvečer.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

1904

1909

VABILO NA BANKET

ktere ga prirede

SKUPNA CHICAŠKA DRUŠTVA S. N. P. J.

v proslavo petletnice Slovenske
Narodne Podporne Jednotedne 24. aprila ob osmi uri zvečer v gornjih prostorih
(št. 1 & 3) Narodne dvorane na 587 So. Centre Ave.Ustopnina za moške znaša \$1.00 s prsto jedjo in pijačo. —
Ženske plačajo 50c, otroci v spremstvu izpod 10 let so prosti.

Cisti dobiček je namenjen v agitacijske svrhe in v obrambo Slovenske Narodne Podporne Jednote. — Ustopnice se dobe pri glavnem tajniku F. Kržetu na 1269 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill., in pri razprodajalcih. Kdor se želi udeležiti banketa, naj naznani najkasneje do 20. aprila na imenovanem naslovu, da se ve napravi vse potrebno glede jedi in pijače. Naročilom se mora priložiti denar.

Člani in prijatelji Jednote, ne pozabite priti.

Rabite premog?

Toč vam najboljše in najhitreje
preskrbi

Rabite drva?

Frank Udovič,
EKSPRESMAN

Ali se selite?

539 W. 18th street
CHICAGO, ILL.

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglavite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

Modno obučo

za moške, ženske in otroke dobiš
vedno po najnižjih cenah pri

KAPPER'S

Največja trgovina z obučo
na zapadni strani,cor. West 18th & Wood Sts.
CHICAGO, ILL.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE
ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznijo tidoših se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili ozdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vapošno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati — le za uspešno. Ozdravim pozitivno želočečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupljenje in zguba vode. Pljuča, naduho, Bronhitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo, ... Ženske bolezni v ozdju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Uradaje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

V slučajih nesreče

izvijenja udov, ako skoči
kost iz svojega ležišča itd.
rabite takojDr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.On suši, zdravi in dobavi
udohnost. Imejte ga vedno
dema in skrbite, da si naba-
vite pravega z našo varnostno
znamko sidrom na eti-
keti.V vseh lekarnah po
25 in 50 centov.F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah
in druge raznovrstne pijače ter unijake
smodka. Potniki dobe edno preno-
čišče za nizko ceno.Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovincem in drugim Slovanom
se toplo priporočaMARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uradaje od 8—11 predpoldne
in od 6—9 zvečer.885 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Dr. W. C. Ohlendorf,

Zdravnik za notranje bolezni

in ranocelnik.

Izdravnika preiskava brezplačno
čati je le zdavila, 647 in 649 Blue
Ave., Chicago. Za dne ure: Od
popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven
živeli bolniki naj pišejo sloven-

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na

pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Ch

Velika zaloga klobukov, čep

vljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev

darilo.

Aka hočeš dobro naravno vino

oglaš se pri

JOS. BERNARDI

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CH

Pri njemu dobiš najbolja kalif
ska in importirana vina.

I. STRAUER

336 W. 18th St., Chicago

Ima večjo zalogo ur, verižic,
nov in drugih dragotin. Izvršaj
vsakovrstna popravila v tej stro-
zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalie, kape, prekora-
bandera itd.

za slovenska društva najboljše pr

Emil Bachm

580 So. Centre Ave., Chicago

Najbolje in n-
neje obuvale k
pri

John Klot

631 Blue Island

CHICAGO.

Sprejema tud
pravila.

Domača oštarija

Podpisani naznanjam, da točim

turno domače vino in dobro piva

Na razpolago imam tudi prost

DVRANO

za veselice, za svatbe in seje.

Za obilen obisk se priporoča

FRANC ČEH,

568 So. Centre Ave. CH

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje,

kjer je največ zabave. Ali še ne

da je največ zabave v GOSTILN

John Košiček

590 So. Centre Ave., Chicago

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v

skih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building

79 Dearborn St., Chicago

Res. 5155 Prairie Ave.

Phone Drexel 7271.

Leopold Salt

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zade

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving

URAD: 27 METROPOLITAN E

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road

Pristno domače v

CATAWBA70—75c

BELO VINO60c

RDECE VINO50c

RDECE STARO VINO40c

RMEVO VINO55c

Posoda prosta. Te cene velja

jemale od 50 galonov naprej

kot 50 galonov se ne pošilja. V

siljam proti predplačilu ali po C

po vsi Ameriki.

Priporočam se rojakom tudi za

moje lepo urejene gostilne s izb

pijačami in v vedno pripravljene

stim prigrizkom.

Za dobro in točno postrežbo,

tudi za pristnost vina jamčim.

JOSIP ZALOKAR

899 Edison Road N. E., Cleve

VII. ZBORA JUGOSLOVAN- KE SOC. DEM. STRANKE NA KRANJSKEM..

(Dalje.)

Pridemo od tega splošnega ci-
naše stranke na položaj jugo-
slavanske socialne demokracije in
dane razmere pred nami. Tudi
slavovanska socialno-demokra-
na stranka lahko s samozna-
stjo in ponosom poudarja, da
danes edina racionalna stranka na
strijskem jugu. In s tega real-
ga stališča se ozirimo na dane
ekonomične, socialne, politične in
narodne razmere na jugoslo-
vanskem in predvsem slovenskem
zemlju. Konstatiramo, da ne Slo-
veni ne Hrvatje nimamo vele-
dustrije in veletrgovine, marveč
je ta v rokah nemških, italijan-
skih in sploh inorodnih kapitali-
stov, povečini akcijskih družb. Že
daljšega je boj jugoslovanske
socialno-demokratske stranke do-
la internacionalen boj, ker ima
red seboj internacionalnega so-
raznika. In že s tega stališča se
moja vsako takozvano narodno
elasko gibanje samo ob sebi.
Prijetno konstatiramo, da je sko-
aj vsa veletrgovina in veleindu-
stria osredotočena v edinem veli-
kem mestu, t. j. v Trstu, ki se raz-
ija od leta 1890 z orjaškimi kora-
i v misli velekapitalizma. Nem-
ki in italijanski podaniki, vele-
kapitalisti, se "družijo na tem to-
čju, da izkoriščajo svoj kapital
in pritežajo nase mase slovenske
delavstva, ki se zbira iz revnih
ljudstev in kraških naših kra-
jev. Socialni položaj konstatiraj-
mo z realnega našega stališča tako,
da od slovenskega prebivalstva
okraj 95% spada v odvisne pro-
letarske sloje, maso našega ljud-
stva. Fabličnega delavca, obrtni-
ka delavca, posla, malega posest-
nika, malega obrtnika, malega
trgovca, učiteljstvo, nižje in sredi-
nje sloje uradništva lahko grupi-
ramo kot odvisno proletarsko
maso, ki se ina bori proti izko-
riščanju nemškega in italijanskega
vlekapitala in višje birokrat-
ije. Le majhen ožek naše slo-
venske buržoazije se zbira še oko-
i pristne liberalne skupine, de-
lansko pa ne tvori drugega social-
nega predpoda, nasprotno vsake-
ga razvoja in nesposobno vsakega
nacionalnega boja. Za to malo buržo-
azijsko skupino velja rek sodruga
Kautskega na dunajskem zboru
1901: "Danes buržoazija več ne
nisi resno nas potlačiti, marveč
nas skuša le diskreditirati," in rek
sodruga Nemea na Brnskem zboru
1899: "nemška buržoazija je
narasla, podkupna in brezmoč-
na, mladočeska pa pogoltna po do-
čku, brutalna in brezobzirna."
Politične razmere pred nami so
razdejane po neplodnem delu v
ležišnih zborih, koroškem, štajer-
skem, kranjskem, goriškem, trža-
škem, istrskem in dalmatinskem.
Vse obstoječe stranke, klerikalne,
liberalne, ali že buržoazijske ali
narodno-napredne ali agrarne, so
zaprte med seboj v malenkost-
ni osebni boj, brez enotnega po-
litičnega cilja, združene v boj le
proti nam, socialnim demokratom,
lute, da je to ona stranka, od
katere preti edina nevarnost za
podočnost. Enako nerazrešeno sto-
i pred nami narodnostno vpraša-
je kot eminentno kulturno vpra-
anje. Za vsako ljudstvo, posebno
za tako demokratsko, gospo-
darsko zaostalo, kakor je sloven-
sko, je vprašanje končne ureditve
judskih, srednjih in višjih šol
eminentno vitalno vprašanje. No-
vena stranka pa se ne poteza za
rešitev teh vprašanj z realnega
stališča, vse je le strankarsko tek-
novanje s frazastimi manifestaci-
ami in proklamacijami.

Iz teh danih razmer pred nami
je pokazana pot jugoslovanski
socialni demokraciji za bližnjo bo-
ločnost. Bolj kot kdaj mora jugo-
slavovanska socialno-demokratska
stranka biti in ostati poklicana za-
stopnica delavstva, bolj kot kdaj
mora stremeti po polni demokratski
taciji vseh javnih naprav, in kot
prvi korak v dosegu tega mora za-
loneti iz naših vrst klice po splošni
volilni pravici za občinska in de-
želna zastopstva. Demokracija pa
nam ne more biti, kakor je po-
darjal sodrug Kautsky na du-
njanskem zboru, neodvisnost naše-
ga ljudstva. In zavediti se mora-
mo, da dokler traja kapitalistična
rodukcija, ne more postati neod-
visen niti eni narod, ki ima polno
razvito veletrgovino in veleindu-
strio. Zavedati se moramo, da slo-
vensko in hrvaško ljudstvo, ki

Stranka

Slov. soc. klub št. 3
Conemaugh, Pa.,

najljubnjeje vabi vse sodruge,
da se polnoštevilno udeležijo seje
dne 1. maja 1909 v prostorih Jos.
Mele Franklin (Conemaugh) pri
seji pridejo vazne točke na dnevi-
ri red zatoraj opozorjam sodruge,
da agitujejo, seja se vrši točno
ob 8 uri.

Josip Bricej.

Protest.

Slov. soc. klub Zmaga št. 11 v
Cumberland, Wyo., se tem potom
pridružuje protestni resoluciji, ki
so jo vsprejeli v Chicagu Hrvatje,
Srbi, Bolgari in Slovenci ob pril-
ike "veleždajskega procesa", ki
ga je uprizorila avtro-ogrska vla-
da napram živčim Srbom v Hr-
vatski. Naš klub, ki je solidaren
z nastopi hrvatskih, srbskih in bol-
garskih sodrugov, izreka na tem
mestu vso ogorčenost nad vladni-
mi faktorji obeh drž. polovic, ki
so inspirirale umor 52tih avstro-
ogrskih državljani.

Dol s hlapei in špijoni vladnih
kreatur!

Odbor.

Književnost.

Arthur Morrow Lewis, "Gariček
Theater lecturer" izda v najkraj-

šem času perijodičen magazin
"EVOLUTIONIST".

Ta publikacija bo izhajala me-
sečno in bo vsebovala po večini
predavanja Lewisa v Gariček
Theatru v Chicagu.

Lewis je eden popularnih pre-
davalcev v socialističnem giba-
nju v Ameriki, — zlasti v Chicagu.
Njegova predavanja so tako zani-
miva, da ima vedno polno sluša-
ljev. Zanimive so zlasti njegove
debate, ki jih je vodil z M. M.
Mangasarianom o "Darvinizmu in
socializmu" — in ona z Barnar-
dom: "Ali je socializem zna-
nost?"

Preje je Lewis svoja predava-
nja tiskal v posebnih knjižicah,
katerim je dal naslov "Evolution
social and organic". (Razvoj
družbe in organizma,) sedaj pa
bodo ta predavanja izhajala v
novem magazinu "Evolutionist".

Kdor razume angleški, pripo-
ročamo, da si ta magazin nabavi.
Stane za celo leto samo 75c in se
ga naroči pri "Proletarec" ali pa
direktno pri zalagatelju 180 E.
Washington Str. Chicagu.

Brez želodeca.

Mnoge operacije so dokazale,
da more človek nekaj časa živeti
tudi, če se mu odvzame želodec.
Toda, kakšno življenje ima tak
človek! Zaveda se ga le malo, ko
ne more jesti brez bolečin in dru-
gih nepravil. Človek z bolnim že-
lodecem je docela podoben človeku
brez želodeca. Dokaz, kako važno

je, imeti skrb na najmanj nered-
nost v prebavljanju. Kakor se o-
paži sprememba v apetitu in tele-
sni moči, je takoj rabiti Triner-
jevo zdravilno grenko vino, katero
stori, da prebavljalni organi pra-
vilno delujejo, osveži ves telesni
sistem, naredi čisto in bogato kri,
kar poži vsak del našega tele-
sa. Uživate ga kadarkoli rabite
dober želodec. V lekarnah Jos.
Triner, 616—622 So. Ashland av.,
Chicagu, Ill.

SLOVENSKO-ČESKO-HRVAT- SKO POMOŽNO (stavbinsko) DRUŽTVO

otvarja v ponedeljek 3. maja
svojo drugo serijo v društvenih
prostorih pri g. Martin Potokarju
564 So. Centre Ave., ogel 17. uli-
ca, kjer se vrše redne seje vsak
ponedeljek zvečer.

Denar se posojuje na male ob-
resti brez nadaljnjih stroškov v
najkrajšem času.

Delnice po 25 centov. Dobijo se
v društvenih prostorih ali pri u-
radnikih:

George Mamek, predsednik, 581
So. Centre Ave.

Joseph Šiman, tajnik, 570 So.
Centre Ave.

Martin Potokar, blagajnik, 564
So. Centre Ave.

Frank J. Petru, notar, 591 W.
18th St.

M. Lacković in Fr. Smetko

378 West 18th St., Chicagu
MODERNO OPREMLJENA SLOVEN-
SKA TRGOVINA Z JESTVINAMI
(GROCERIJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd.,
sploh vsakovrstno domače in prekomor-
sko blago vedno sveže po najnižji ceni
na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tud na
dom, za kar nič ne računim.

Joseph Kratky,

575 W. 17th St., Chicagu, Ill.
Izdelovalec najfinjših cigar
vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Fino Opremljena Gostilna

z najboljšimi pijačami kakor z Atlas
in Pilzen pivom, vinom in raznovrst-
nimi likerji, dalje s smokami in pro-
stim "lunchom".

Zastopstvo najboljših parobrodskih črt;
prodaja parobrodskih listkov in pošilja-
nje denarja v staro domovino.

Postrežba točna in solidna.

Mohor Mladič

Novi prostor:
583 So. Centre Ave.
vogel 18th St. Chicagu, Ill.

Pozor Rojaki Slovenci!

Prevzel sem na novo opremljeno go-
stilno "TRIGLAV" od brata Mohorja.

Točim sveže pivo, domače vino in
druge raznovrstne pijače, na razpo-
lago imam moderno keglisce in potu-
jočim vedno pripravljeno prenočišče.

Postrežba točna in solidna. Pri-
poročam se za obili obisk.

John Mladič,
617 So. Centre Av., Chicagu, Ill.

KUPUJTE PRI

Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave.
CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z me-
šanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

V kratkem izide!

Primerno delo dobiš le, ako si
zmožen angleščine.

Slovensko-angleška slovnica,
Slovensko-angleški tolmač in
Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stane le
\$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.
9 Albany St., New York, N. Y.

POZOR!

Mogoče kdo misli, da v Chicagu ni dobiti
tačega mesa kot v stari domovini. Ampak to
je zmot!

Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši
čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIĆ, 376 W. 18th St., Chicagu.

Slovenecem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovjšem kroju. Unijako delo; trpežno in lično
V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k. spa.
daji v delokrog oprave — oblek.
Pridite in ogledjte si našo izložbo.
Z vsem spoštovanjem

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena
z najboljšimi pijačami, unij-
skimi smokami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe,
zabavne večere, veselice itd.
Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočava se vsem v mnogobrojen
obisk

Šajnek & Hans

(Narodna dvorana, prej Frank Mladič)
587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

Vsakdo SE VESELI LEPE SLIKE

Mi vemo, da smo vsakemu izdelati take slike, da jih ožete veseli
Vi in Vaši prijatelji.

je izkušen fotograf,

Sedaj smo v položaju fotografirati ob večerih, s pomočjo električnih
arnie z najboljšim vspehom.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, krava-
te, ovratnike ali druge potrebne reči za moške — za
delavnik i praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer
lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po
najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK, 581 Center Avenue,
blizu 18. ul., Chicagu

ZEMANOVO "GRENKO VINO",

je najboljšje zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti bole-
znim želodeca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV
LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenček. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatran-
skega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo
želodca in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu
teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street,
Chicagu, Ill.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raz-
nih neopojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu

ASHLAND IN MILWAUKEE AVE

od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8.

ure zvečer v ponedeljk, torek, čer-
tkih in petkih. Telefon Canal 180.

Vabilo na majsko slavnost

ktero priredi

Slovenski socialistični klub št. 1. v družbi s ženskim
klubom "Proletarka"

na severni strani Chicagu

v dvorani št. 357 Grand Ave., in Ada St.

V SOBOTO, 1. Maja 1909.

Na programu: govori, deklaracije, petje in ples.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Rojaki iz West Side naj vzamejo Centre Ave. karo s katero naj se
peljejo do Grand Ave. Od tam je treba hoditi še dva bloka proti za-
padu (west); ravno nasproti dvorane je "Neckel Theatre", tako da
je lahko najti prostor.

Rojaki-delavci, vsi na delavsko prvomajsko slavnost!
VSTOPNINA 15c. — DAME V SPREMSTVU PROSTE.

Dr. Wm. A. Lurie,

IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Uraduje: Auda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi.
Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izjemki
nedelje.

Stanovanje: 1346 W. 22nd Street. Telephone, Canal 859.

Znamenita ponudba.

Izvrstne vrste otroških vozičkov po
\$3.95.

Cena, ki odgovarja popolno delu
te vrste. Vozički so lični, streha in
cela konstrukcija se da zložiti skupaj.
Streha je izdelana iz dobre kože.
Barve su različne: črne, rme ali mo-
drikaste \$0.50 za..... \$3.95
Popravimo kolesa na vozičkih z ro-
barjevimi natečaj.

JOS. KRAL.

417-419-421-423 W. 18th Street.
CHICAGO, ILL.

Kako so nastale vere in bogovi?

Po Ingersollvih spisih za Slovence
priredil Ivan Kaker.

CENA KNJIŽICI 30c.

Dobi se pri izdajatelju:

Ivanu Kaker, 629 Laflin St., Chicagu, Ill.

(Dalje na 4. str.)

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton
Sinclair Z avtorjevim
dovoljenjem prevaja
Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje.)

Mnogo je vedel povedati o svojem razporu z načelnikom njegovega oddelka in pripovedoval je, da je sedaj le še navaden delavec in navdušen član delavske zveze. Šele čez več mesecev je Jurgis zvedel, da je bil ta prepir le navidezen in dogovorjen, in da je Harper v resnici prejel za svoje vohunstvo in za svoja poročila o delovanju delavske organizacije tedensko plačo dvajset dolarjev!

Nezadovoljnost med klavniškimi delavci je v tem trenutku na vrhuncu, — je pravil mož, ki je govoril kakor vnet član organizacije. Ljudje v klavnicah so dovolj dolgo prenašali velike krivice, a sedaj trpljenje prekipeva, in vsak dan se je bati, da izbruhne štrajk.

Po tem razgovoru je Harper tajno poizvedoval, kakšen človek je Jurgis, in za nekaj dni je že prišel z zanimivim predlogom k njemu. Ni se sicer popolnoma siguren, je rekel; misli pa, da, če bi Jurgis šel v klavnico in storil, kar bi se mu reklo, ter znal držati jezik za zobmi, mu je v stanu preskrbeti redno plačo. Harper, — "Bush" Harper, kakor so ga splošno nazivali — je bil desna roka Mike Scully-ja, demokratičnega bossa v klavniškem okraju; in te volitve bodo nekaj prav posebnega. Predlagalo se je Scully-ju, da bi postavil svojim kandidatom bogatega pivovarnarja, stanujočega na elegantni boulevardu tega okraja, in ki hrepeni po dostojanstvih in po "čestitljivem" naslovu aldermana. Pivovarnar da je Jud in poleg tega strašno neumen, sicer pa prav nedolžen človek, in pričakovati je z gotovostjo, da bo dal na razpolago v agitacijske svrhe ogromne svote. Scully je predlog sprejel in potem šel k republikancem, da jim s svoje strani stavi predloge. Ne ve prav, če bo z Judom prodrl, in svojega okraja ne mara postavljati v nevarnost; v sledstvega naj bi republikanci postavili svojim kandidatom nekega ljubljnjivega Scullyjevega prijatelja, moža, ki se sedaj ukvarja s postavljanjem kegljev v kleti gostilne na Ashland avenue, in čegar izvolitev hoče on, Scully, doseči potem z judovim denarjem; na ta način bi bila zmaga na republikanski strani. V zahvalo za to naj bi republikanci prihodnje leto ne postavili nobenega svojega kandidata, ker želi potem Scully sam postati alderman. To ponudbo so republikanci sprejeli z obema rokama; toda vražja stvar je to, — je razlagal Harper, — da so republikanci vsi vprek osli, — saj je že to neumnost, če se kdo v klavniškem okraju, kjer kraljuje Scully, izdaja za republikanca!

"Stvar jim bo popolnoma nejasna, in izključeno, je da bi se demokrati, ti plemeniti rdečkasto bojne lige, javno priznali za republikance. Težave bi morda še ne bile tako velike, da ni nastala neka druga okolnost, — v zadnjih letih so se stvari v političnem oziru začele nekako čudno razvijati v klavniškem okraju: pojavila se je čisto nova stranka. Bili so to "socialisti", in to je vražja svinjarija, — kakor se je izrazil Harper. Edina slika, ki je Jurgisu pri besedi "socialisti" stopila pred dušo, je bil ubogi mali Tamosius Kuszleika, ki se je nazival socializmom in hodil okrog s par drugimi možmi ter se v sobote večer nakričal na cestnih vogalih do hripavosti. Tamosius je skušal Jurgisu raztolmačiti, kaj ta stvar pravzaprav pomenja, toda Jurgis, ki še nikdar ni mogel globočje razmišljati, ga ni nikoli razumel; sedaj se je zadovoljil z razlago svojega novega prijatelja, da so socialisti sovražniki vsake ameriške uredbe, — da se ne dajo niti podkupiti, niti se ne marajo "pogajati" in sklepati "kompromisov". Mike Scully da je nekoliko vznemirjen v sledstve nepričakovane politične situacije, ker jim je dal s svojimi zadnjimi spletkami sam v roke močno orožje, — demokrati klavniškega okraja so baje silno razčlenjeni pri mislih, da je njihov kandidat kapitalist, in če že enkrat pride do tega, da bi menjali svoje prepričanje, potem ni nemočeno, da se nagnejo na socialistični stran in da bo v njihovih očeh socialističen kandidat boljši kakor pa demokratski "bum". In raditega se ponuja tukaj Jurgisu prilika, da si pripori ugledno družabno in gmočno stališče, — je nadaljeval Harper; on, Jurgis, je pripadal svojačasno delavski organizaciji in bil v klavniškem okraju znan kot delavec; moral je torej imeti na stotine znancev, in ker nikdar ni govoril o politiki, mogel bi sedaj nastopiti kot republikanec, ne da bi vzbujal le najmanjšo sumnjo. Denarja je ko peska za vse, ki se izkažejo uslužne in pridobivajo "pristaje"; in Jurgis sme računati na Mike Scully-ja, ki se ni še nikdar izneveril prijatelju. Kaj mu je potem storiti? — je uprašal Jurgis čisto zmedeno, in oni mu je pojasnil natančno. Predvsem bi moral iti v klavnice in delati, kar bi se mu sicer morda ne dopadlo prav; toda imel bi denar, kar bi si ga prislužil z delom, in povrh tega še to, kakor bi dobival kot posebno, nagrado. Moral bi spet pristopiti v delavsko zvezo in poskusiti, da dobi kak urad, kakor je to storil on, Harper; moral bi vsem svojim prijateljem pripovedovati vse najboljše o Doyle-tu, republikanskem kandidatu, in kar največ slabega o Judu; in potem mu bo Scully preskrbel dvorano za shode, in ustanoviti bi moral "Republikansko mladeniško zvezo" ali kaj temu podobnega, in razdeljevati cele sode piva bogatega pivovarnarja, prirejati umetne ognje ingovore, natančno tako kakor bojna liga. Saj Jurgis gotovo vendar pozna na stotine ljudi, ki bi mu pomagali uganjati take in enake burke; sicer so pa itak tu še stalni republikanski voditelji in mešetarji, ki mu bodo tudi šli na roko, — in na volilni dan bodo gotovo slavili veliko zmagovalstvo!

Ko je Jurgis to razlaganje in pojasnjevanje poslušal do konca, je rekel: "Ali kako naj dobim v klavnicah delo? Zapisan sem v črni imeniku!"

"Bush" Harper se je glasno nasmejal. "To bom že jaz uredil," je rekel.

In Jurgis je odvrnil: "No, torej je stvar dogovorjena: jaz sem Vaš."

Tako se je Jurgis vrnil nazaj v klavnice in bil predstavljen političnemu okrajnemu glavarju, bossu čikaškega župana. Scully je bil oni mož, ki je posedoval opekarne, odkladališča in ledišče, — toda Jurgis tega ni vedel. Scully je bil oni človek, ki je nosil krivdo, da ni bila tlakovana cesta, na kateri je Antanas utonil; Scully je bil oni, ki je nastavljal sodnika, kateri je Jurgisa prvič obsodil v ječo; Scully je bil glavni delničar družbe, ki je prodala Jurgisu podrti hišo in ga potem za njo osleparila. Toda o vsem tem Jurgis ni vedel nič, ravnotako kakor tudi ni vedel, da je bil Scully le slepo orodje in igrača v rokah klavničarjev. V njegovih očeh je bil Scully mož, ki je imel v svojih rokah združeno vso oblast, — zdel se mu je "največji" človek, ki je kadaj spoznal.

Bil je majhen, suh Irec, čegar roke so se tresle. Govoril je nekaj časa z Jurgisom, opazoval ga ostro, kakor bi ga hotel s svojimi podganjimi očmi prodreti, in si potem napravil sodbo o njem; slednjič mu je dal listek na Mr. Harmona, nadpaznika v Durhamovi klavnici, glaseč se tako-le:

"Prinesite tega, Jurgis Rudkus, je moj poseben prijatelj, in iz jako važnih razlogov bi mi bilo drago, ako mu naklonite dobro mesto. Bil je enkrat nepremišljen; toda blagovolite mu to spregledati."

Mr. Harmon je dvignil oči uprašujoče, ko je to čital: "Kaj hoče stem reči, da ste bili "nepremišljeni"?", je uprašal.

"Zapisan sem v črni imeniku, gospod", reče Jurgis.

Nadpazniku se je obraz stemnil. "Črni imenik?" reče. "Kaj je to?"

(Dalje prihodnjič.)

IZ VII. ZBORA JUGOSLOVANSKE SOC. DEM. STRANKE NA KRANJSKEM.

(Nadaljevanje s 3. str.)

nima lastnega velekapitala, torej ne more postati neodvisno, — zopet nova zahteva, da mora ostati naš boj internacionalen da se mora ravno slovensko in hrvaško ljudstvo najtesneje opirati na proletarske delavske mase razvitejših narodov v Avstriji.

Realne razmere pa jugoslovansko socialno-demokracijo silijo, da stremi bolj kot proletarske mase razvitih narodov po tem, da postane naša stranka splošna politična stranka in da išče dotike z ostalimi, dejansko proletarskimi sloji slovenskega ljudstva, t. j. da mora pridobiti fabričnega, obrtnega in kmečkega delavca, kmeta, obrtnika in trgovca, učitelja in uradnika. Neznosne, nezrele politične razmere kategorično zahtevajo krepak taktičen nastop naše stranke, da zahtevamo združenje naše narodnostne skupine kot eno celoto potom narodne in splošne samouprave. Socialno-demokratska stranka kot edina enotna slovenska stranka mora zastaviti svoje moči, da se kulturne, narodnostne naše zahteve, predvsem srednje in višje šolstvo uredi brez odloga. Edino naša stranka je pri tem vprašanju prista strankarskih predsodkov, edino za našo stranko je merodajna le kulturna zahteva, merodajna le pravica do samouprave našega ljudstva.

Ako se ozremo na dejansko moč lastne stranke in nasprotnih strank, moramo konstatirati, da je danes naša stranka narasla tako, da ni več njen obstanek izključno in prvo taktično merilo. Ako je še leta 1891 sodrug Sadnik na dunajskem zboru konstatiral, da je državno pravičništvo v Ljubljani prepovedalo izdajanje prvega strankinega lista zato, ker je bilo na čelu lista pisano: "da je glavo slovenske socialne demokracije", in tako ne eksistira, ako se je šele meseca novembra 1893 dejansko ustanovilo strankino glasilo in ako smo šele meseca avgusta 1896 pričeli živeti pravo strankarsko življenje s svojim prvim jugoslovanskim strankarskim zborom, lahko danes s samozvestjo pogledamo po vseh kronovinah, kjer prebiva slovensko ljudstvo, in konstatiramo rastoče število političnih in strokovnih organizacij, konstatiramo lahko, da imamo danes v listih "Rdeči Prapor" in "Delavski List" dva lista, ki smeta po svoji vsebini zavzemati prvo mesto med slovensko žurnalistiko, in oba lista imata toliko zavednega delavstva za seboj, da bodeta rasla in da trdno pričakujemo, da tudi slovenska socialno-demokratska stranka pride v doglednem času do svojega dnevnika. Zadnja deželnozborska volitev v Ljubljani, kjer je sodrug Etbis Kristan prišel z delavskimi močmi v ožjo volitev, je najzvišji dokaz rastoče naše moči. Besno napadanje umirajoče liberalne stranke, buržoazjske in napredne, je drugi dokaz naše eksistentnosti in naše moči, strah nasprotnikov pred nami je morda tudi naš najboljši zaveznik.

Ako se ozremo na sovražne vrste, nam stoji nasproti močna, enotna klerikalna stranka. Moramo pa takoj konstatirati, da je ta stranka prišla do te svoje moči vsled dvajsetletne polne nedelavnosti liberalne stranke, vsled pomankanja vsakega načelnega konsekvetnega nasprotnika v liberalnih strankah in drugič, da se je klerikalna stranka znala akomodirati demokratičnemu značaju našega kmečkega ljudstva, je anektirala ves naš socialni in ekonomični program in ga kolikor-toliko skušala uveljaviti med kmečkim ljudstvom. Moramo pa kot realna stranka konstatirati, da je socialno-demokratska stranka deloma skrivna klerikalizma na Slovenskem, ker je taktično nastopala izključno kot delavska, proletarska in ne kot splošna politična stranka in ni iskala nobene dotike s tudi proletarsko našo kmečko maso. Tako je socialno-demokratska stranka stala nedelavna nasproti grbanju malega malega obrtnika, malega trgovca in učitelja in nižjih slojev uradništva ter liberalni tabor in da so ti sloji danes vzgojeni s predsodki ene ali druge stranke proti nam, da jih je predvsem versko ali narodno načelo trgalo od naše stranke.

(Dalje prih.)

Nova vera — novi Bog.

(MODERNO NAZIRANJE O BOGU.)

(Nadaljevanje.)

Če splošno zavržemo nauk, da je večno bitje ustvarilo silo in tvarino ter spisalo zakonik z natančnimi določbami, kaj in kako se ima vse na svetu vršiti, — potem je ideja o božjem vladanju in božji previdnosti brez vsakega pomena. Pravi, resničen duhovnik potemtakem ne bo gramofon svojega namišljenega samoderža v nebesih, marveč tolač narave, ki nam razlaga in pojasnjuje prirodne zakone. Od tega trenutka naprej preneha cerkev eksistirati. Vošene sveče na zaprašenih oltarjih bodo ugasnile; molji bodo razjedali oguljeni žamet na prižnicah in cerkvenih klopih; sveto-pismo bo zavzelo ponižen prostor med ostalimi svetimi knjigami družih starih religij; pojmovali ga bomo tako, kakor pojmujejo danes egiptčanski, starogrško, starorimsko bajeslovje s svojimi nešteti bogovi; — in okovi ponižujoče vere bodo slednjič odpadli od človeškega duha: veličastna verska zgradba se bo zrušila v prah in pepel!

"Ali," — oporeka nam duhovnik — "vi ne morete pojasniti vsega, ne vsega razumeti, in baš to, česar niste v stanu razumeti in razjasniti, je bog!"

Kaj še! Napredujoča veda nam odkriva vsak dan nove resnice; neprenehoma razrešujejo učenjaki velike svetovne uganke, katerih je vedno manj in manj; — iz tega sledi, da postaja tudi vaš bog z vsakim dnem manjši in manjši. In enkrat pride čas, ko ga bo popolnoma zmanjkalo.

Nemoteno zatruje duhovnik nadalje, da mora vendar imeti vsaka stvar svoj vzrok, in prvotni vzrok vsemu da je bog.

V odgovor na to trditev je treba vedno in vedno spet opozarjati na neizpodbitno temeljno resnico, da mora imeti vsak vzrok svoj učinek; kajti če tega ni, pa o "vzroku" sploh ni govora. Vsak učinek pa potem spet postane vzrok nadaljnjim pojavom. Zadnjega vzroka torej ni, in to raditega ne, ker mora "zadnji" vzrok spet učinkovati na ta ali oni način, in ta učinek je spet novi vzrok. Istotako ločena resnica je obratni stavek: Vsak učinek mora imeti kak vzrok, in vsak vzrok je posledica prejšnjega učinka. Vsled tega nikdar ni moglo biti "prvega ali prvotnega vzroka"; prvi vzrok je ravnotako nemogoč, kot zadnji učinek.

Izven vesoljstva ni ničesar, in v vesoljstvu ne eksistira in ne more eksistirati nič čeznaravnega.

Čim se bo ta velika resnica popolnoma razumela, posplošila in priznala, izginila bo vera na splošno in posebno božjo previdnost sama od sebe. Od tega trenutka naprej bo človek nehal z brezuspešnimi prizadevanji, da bi dosegel dopadaje in ljubezen nekega namišljenega bitja; obračal bo svoj prosti čas in svojo pozornost izključno zadevam tega sveta. Človek bo opustil bedasto in ponižujočo misel, da more kaj doseči z molitvami, prošnjami in prilizovanjem. Izobrazba se bo dvignila visoko in razširila v vse sloje; ljudstvo bo postalo zrelejšje, mislilo bo s svojimi lastnimi možgami in dalo bo svojim "voditeljem", ki ga sedaj pod krinko izobrazbe "vodijo" (namreč za nos!), in raznim drugim ro-

kovnjaškim osrečevalcem zaslužno breo. Človek ojačen po velikih zmagah nad prirodnimi silami se bo v umskem in moralnem oziru povzpел do veličine, o kakršni se spoznavalec te ali one še nikdar sanjalo ni. V načrte človeštva ne bo posegala razdirajoče vsemogoča roka kaknega namišljenega baya, in nikdo ne bo več verjel, bi moglo kako božanstvo, pa naj se že potem nuje kristjanski Bog ali judovski Jehova ali pa hamedanski Allah, ohraniti ali pokončati celotno ali posamezne ljudi. Iz verig pobožnjaških in verskih predsodkov osvobodena veda, se bo vivala svobodno, neovirano po zbesneli verski neznosti. Človeški duh bo lahko brez strahu pred kvenim prokletstvom svobodno razmišljal, razval, in tako dobljene resnice objavljati brez boja pred strupenim preganjanjem mračnjaških duhov. Pobožnim vernikom se ne bo treba več kričati jim kdo pove pravo resnico o postanku sveta nobenemu katoliškemu "znanstveniku" se ne bo treba jeziti, ako se Mozesova pravljica o stvarjenju vključit napornemu trudu s cerkvene strani, ne spravi ti soglasje s pridobitvami moderne geolo (zemljenznanstva); ljudje bodo nehali s pobošpustljivostjo gledati na judovske svete knjige, na božje razodetje. Kakor hitro bo vzel znanstveni učinek, katero zlorablja človeštvo v škodo, do učenjaki in vsi oni, ki iščejo resnice, želi še večje uspehe; slogovalo med vedo in vero in ne krištrono primirje, ki ga neodolni filozofi tukam že zagovarjajo, bo zginilo, in prekanjeno znanje od strani cerkve se bo moralo umakniti iz splošni zmagi vede nad nevedo.

Če bi hoteli priznati, da je bila osoda posameznikov in celih narodov v rokah vsegamočnega bitja, potem bi bila vsa svetovna zgodovina le groba, krvava igra spletkarskega boga. Stoletja in letja so močnejši slabejši teptali z nogami; prnjenci in rokovnjači so nesramno sleparili in skušno pošteno misleče, kruto zatirali nedolžne, ter jih lesno in duševno zasuznjevali; nikjer v zgodovini človeškega rodu ni zabeleženo, da bi bog pomagal zatiranim, ako niso prišli sami za meč in se osvobodili.

Človek naj ne pričakuje pomoči od zgoraj. Če vendar enkrat spozna, da nebo nima ušes, da slišalo, ne rok, da bi pomagalo! Sedajnost je v no neizogibna posledica preteklosti, — po prijem zakonu vzročnosti. Nadnaravne pomoči ni lo nikdar, božjega posredovanja ni.

Če naj se krivice odpravijo, mora jih odpraviti človek. Če naj se sužnje osvobodijo, osvoboditi mora človek. Nove resnice mora odkriti le človek. Če naj se revne obleče, lačne nasiti; če naj v pravico; če naj bo delo pošteno plačano; če naj praznovost odpravi, šteti brezpravne in zavpravno bratoljubje: — vse to morajo storiti ljudje. Vse velike zmage na duševnem polju mora človek v bodočnosti šele priboriti, in sicer priboriti edino on sam.

(Dalje prih.)

SRCE V BLATU

Ivan Molek.

(Konec.)

Nekoč ji je dejal Steve: "Če bi zdaj le imel službo in količjak sigurne bodočnosti, najel bi stanovanje, kupil potrebne stvari, in midva bi živela srečno in zadovoljno."

Lizi je povesila oči, globok vzdih ji je ušel iz prs, a rekla ni ničesar. Na tistem je pa upala, da se to morda zgodi.

Po preteku par tednov je agent povedal Stevetu, da ima zanj službo v majhnem, dvajset milij od Chicaga oddaljenem mestecu, kjer gradijo nove tovarne.

Steve ni nič pomišljal. Ko bi ne ljubil Lizi, bi ne šel iz Chicaga; tako pa hoče porabiti prvo priliko, pa naj bo kjer hoče. Zato je brez ugovora sprejel agentovo ponudbo.

Lizi je zaplakala. "Tako daleč greš od mene, in ne bova se videla več!"

"Potrpi, Lizi, v enem mesecu prideš za menoj. Saj je vse eno, kje se nastaniva; kjer nama da jo živeti, tam bo najin dom."

Naj dan odhoda jo je obiskal na tetinem domu. Slovo je bilo kratko in — bolešno. Prvič jo je stisnil k sebi in prvič ji je dahnil poljub.

"Ostana mi zdrava, Lizi! Kmalu se spet vidiva, in takrat bova srečna..."

"Srečno, Steve! Pa ne pozabi me! — Kako pa odpotuješ?"

Steve se je bridko nasmešnil. "Ne skrbi, Lizi — vožnjo imam preprosto... Saj veš, kako potujejo siromaki."

"Sreča s tabo, dragi!"

Spremila ga je do uličnega oglja, in tam ji je še enkrat podal roko.

"Goodbye, Lizi!"

"Goodbye! Potuj srečno!"

Steve je krenil po ulici in na prvem ovinku se je ozrl.

Lizi je še stala na oglu in gledala za njim.

Zamahnil je z roko in ona mu je odmahnila.

"Goodbye!" —

Naglo je zavil v stranko ulico in v par minutah je bil pri železniških tirih. Postal je in čakal. V istem trenutku je pripuhala z zapadne smeri lokomotiva in za njo je drdrala dolga vrsta tovornih vagonov.

Steve ni dolgo pomišljal. S priučeno urnostjo je stekel mimo ropatajočih vozov in se po bliskovito zavijtel gori. Misli je že, da je na varnem, toda opazil ni, da ga je videl stražnik, kateri je potuhnjen sedel v tretjem vagonu od njega in kteremu je bilo posebno naročeno, paziti na "potepuhe", ki se tako radi vkrajujejo na vozove.

Stražnik je koračil vrhu vagonov in se bližal Stevetu, kateri ga je prestrašen zdaj šele zapazil.

"Poberi se z voza, prokleti potepuh!" zarohnel je mož.

Ves v strahu se je spnel Steve iz voza in se z vso silo zagnal na griček sveže zemlje, mimo kterega je drdral vlak. Toda skok ni bil preračunan — zemlja je bila mokra, blatna, in v istem hipu ko je priletel na griček, podrsnil je po vseh štirih po bregu navzdol — pod vlak — pod kolesa —

Zverinski krik je pretresel obližje...

"Zdaj imaš, kar si iskal, ti pasji sin!" zarohel — zarohel je še stražnik, zatulila je lokomotiva in vlak je izginil...

Kakih dvajset korakov od grička, kjer je bil svet izven tirov nižji, v grabnu, v blatu je pa ležalo — raztrgano na kose — truplo Stevetovo...

S prve postaje, ki je bila oddaljena par milj, je stražnik naznanil na bližnjo policijsko postajo, da je na tem in tem mestu vlak

povozil nekega človeka — potepuha najbrž — kterega naj pa slo na policija spravi s pota, če se zljubi. Policaj je res prišel v zono, in z njim vred je prišla tu pa otrok, ki je pa neprestano isla in vabila tudi odraslene, so šli gledat, kaj je.

Kakor bi mignil, širila se je bližnjih ulicah novica o razmerjem človeškem truplu poleg rov. Samo poznal ni nihče te nesrečnega človeka, kajti glava je bila nepoškodovana. Kdo neki bil?

Novico je slišala tudi Lizi; tetina hiša ni bila daleč od tistega Temna in težka slutnja ji je v prsa, ko je tekla navzdol. Mprej je odpotoval on... Pa ne, bi? ... Ne! Ne! — kaj takega mogoče misliti...

Policaj je ravno kar zbiral mmetane kose ponorečene, ko pritekla Lizi. Množica radovednih je prodajala zija; ženske pa takoj zbežale, kajti gabilo jim je in ena je celo omedlela. Glej, tam leži glava, lice je sil spazeno, oči široko odprte... groznim strahom je pogledala, zi tisto lice in tiste oči... Rširila je oči, odprla usta — ra bi zakričala, a nekaj ji davi, ne more... Samo strmi topo, zdelo se ji je da nekdo vleče ljenje iz nje...

Glej, tam v blatu leži razmkan del trupla... drob... plj... — in glej! — uprav tam v blatu leži — sree... krvavordče in zdi se ji, da še trepeče...

Lizi je zrla topo in blazno, naenkrat jo je zagrnila tema.

"Spet ena omedlela! Prokleti babe, čemu pasejo oči tukaj! Hej, vi tam, spravite vendar enkrat te ostanke v kraj! Gje videti, tako razgaljeno..."

Policaj je naglo ubogal jezno ovidica. Voz je izginil.

Dva moška sta pa prišla na mrtvo Lizi in jo vodila proč.

Dolžnost vsakega socialista, podpirati svoje časopise. Agrajte za "Proletarca". Pridob mu nove naročnike.